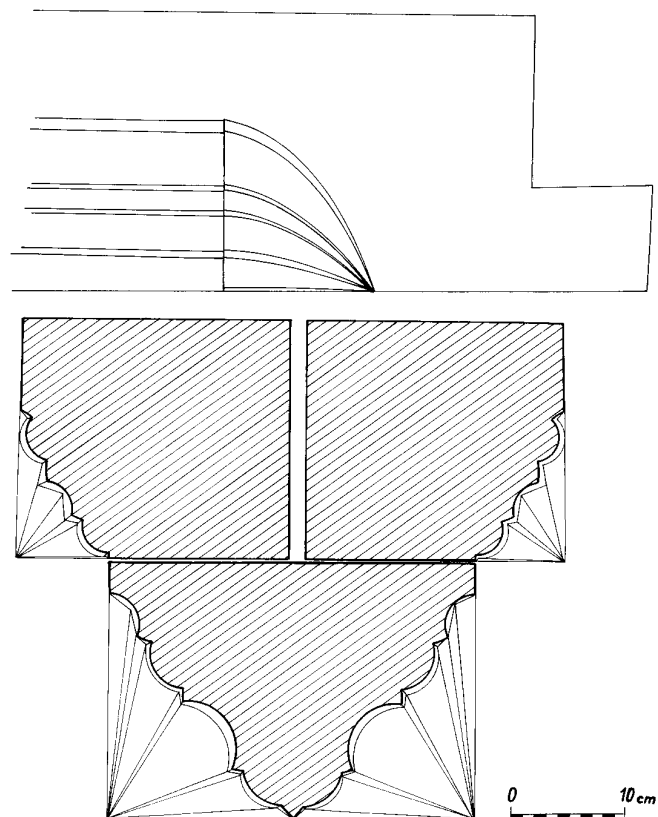

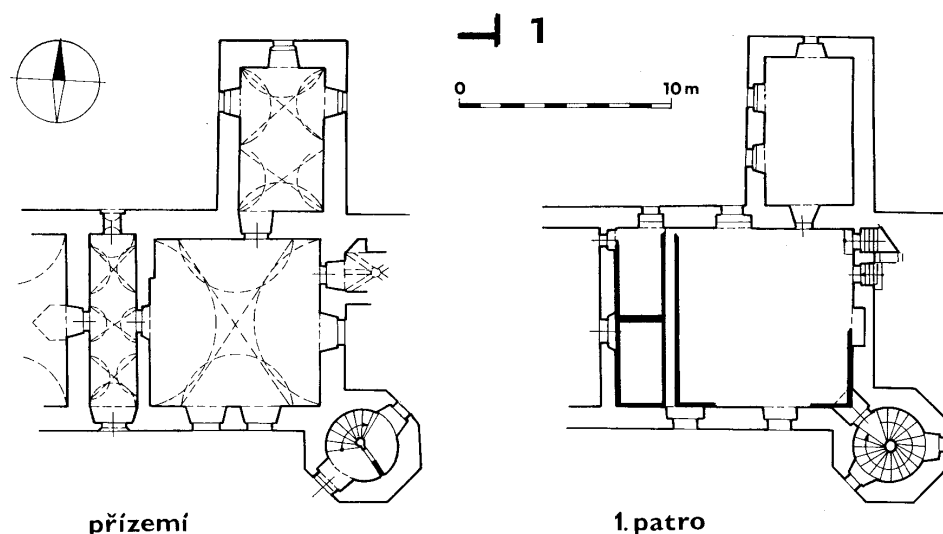
DODATEK KE STAVEBNĚ HISTORICKÉMU PRŮZKUMU HORNÍHO ZÁMKU V BENEŠOVĚ NAD PLOUČNICÍ

FRANTIŠEK GABRIEL, LUCIE KRACÍKOVÁ

Stavební práce na Horním zámku v Benešově nad Ploučnicí (okr. Děčín) odkryly starší řešení interiérů zámecké budovy, kterou nemohl zachytit podrobný stavebně histo-

Obr. 1: Profil styčných trámů a průvlaku konstrukce nad komunikačním traktem.

Obr. 3: Celková situace po odkrytí reliktů trámových konstrukcí (foto R. Kursa).

rický průzkum z pera J. Muka a P. Zahradníka (1982). Popis nově zjištěné situace a datování zániku nejstarší stavební podoby shrnujeme v předkládaném dodatku.

Po odstranění prkenné podlahy východního traktu v prvním patře zámku a vybrání klenebních zásypů vystoupila koruna mezitraktové zdi, vydělující pod uvedeným traktem v přízemí dva trakty menší. Východní rozlehlejší trakt je orientován vzhledem k hlavnímu jižnímu průčelí přičně, druhý užší, orientovaný hloubkově, sloužil jako spojovací komunikace mezi hlavním jižním a zadním severním, později zazděným vstupem do přízemí. Oba trakty přízemí sklenula valená klenba s trojbokými výsečemi, nad komunikací plná, v traktu vpravo stlačená (obr. 2). Jak dokládají reliktů maleb na mezitraktové zdi přízemí, zjištěné nad úrovní klenby po odstranění jejího zásypu spolu s bohatě profilovanými trámy (obr. 1), osazenými ve zdivu, náleží klenba až mladší stavební úpravě zámku. Původní plochostropé zakončení obou místností v přízemí rekonstruujeme na základě dochovaných reliktů trámové konstrukce (obr. 2).

Nedochovaný záklop nad komunikačním traktem ležel na jednoduché trámové konstrukci, vymezující dva obdélné rámce, osazené třemi stranami hloubkově v obvodovém zdivu traktu. Jejich zbývající strany dělily strop chodby na dvě části. Dělení zvýrazňoval příčný průvlak, situovaný na střed pod oba styčné trámy, takže vytvářel nižší horizont

celé konstrukce, spojený však s vyšším horizontem profilací. Část konstrukce, osazená ve zdivu, se pohledově uplatňovala jako bohatě profilovaný fabion, a jak ukazuje sousední trakt, chápala jej tak i výmalba, místy plynule přesahující ze stěn na profilaci trámů.

Obdobnou konstrukci můžeme očekávat i nad větším prvním traktem, kde však byla konstrukce dvou příčných obdélníků dělena hloubkovými trámy na užší pole. I zde, ačkoliv se

Obr. 2: Přízemí a patro východní části Horního zámku v Benešově nad Ploučnicí, 1 - dřevěná konstrukce.

nedochoval, předpokládáme příčný průvlak pod styčnými trámy.

Tato, v české renesanci ojedinělá ukázka chápání konstrukce záklopového stropu, byla později nahrazena cihlovým podklenutím. Jak vyplývá z archivní rešerše, stalo se tak nejspíše až roku 1784, kdy stavební účty vykazují placení mzdy za práci „při klenbě staré úřední jizby a vedlejší místnosti, kde byla uvnitř proražena 3 okna a 1 dveře“ (Muk - Zahradník 1982, 18 - 19). Sklenutí sice sjednotilo charakter horizontálních konstrukcí přízemí, odstranilo však architektonické odlišení obou východních traktů, které mělo svůj původ nejspíše v odlišném funkčním určení. Dnes můžeme vyslovit pouze hypotézu, že se jednalo o hodnotnější interiér, sloužící majiteli jako obytný nebo, a to s ohledem na umístění v přízemí spíše, reprezentativní prostor.

LITERATURA:

Muk, J. - Zahradník, P.: Benešov nad Ploučnicí - Horní zámek, SHP (strojopis), Praha 1982.

NACHTRAG ZUR BAUGESCHICHTSFORSCHUNG DES OBEREN SCHLOSSES IN BENEŠOV AN DER PLOUČNICE

Bauarbeiten auf dem Oberen Schloß in Benešov an der Ploučnice (Bezirk Děčín) entdeckten die ursprüngliche Lösung östlicher Trakte des Erdgeschosses des Schloßgebäudes. Heute zugewölbte Räume bedeckte bis zum Jahre 1784 eine Einschubdecke, deren in die Wand versetzte Balken bei Ansicht zur Geltung als reich profilierte Verzierung kamen. Die Wölbung vereinheitlichte zwar den Charakter der horizontalen Konstruktionen des Erdgeschosses, beseitigte aber die architektonische Unterscheidung beider Osttrakte, welche seinen Ursprung wahrscheinlich in verschiedener Funktionsbestimmung hatte. Heute können wir nur die Vermutung aussprechen, daß es sich um ein wertvolleres Interieur handelte, das dem Besitzer als Wohn- oder mit Rücksicht auf seine Erdgeschoßlage als Repräsentationsraum diente.

ABBILDUNGEN

- 1: Profil der Berührungsbalken und des Unterzuges der Konstruktion über dem Verkehrstrakt.
- 2: Ergeschoss und Stock des Ostteiles des Oberen Schlosses in Benešov an der Ploučnice, 1 - Holzkonstruktion
- 3: Gesamtsituation nach der Reliktenenthüllung der Balkenkonstruktionen (Lichtbild R. Kursa).

KOSTEL SV. MIKULÁŠE V DRCHLAVĚ (OKR. ČESKÁ LÍPA)

JAN SOMMER

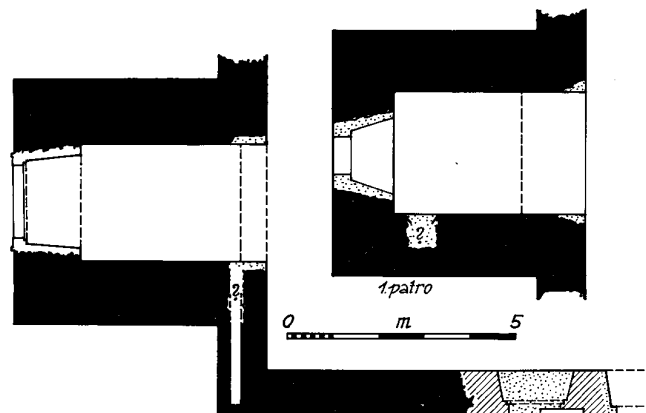
Farní kostel v Drchlavě (okres Česká Lípa) byl v dosavadní literatuře považován za barokní novostavbu. Jedná se o nenáročnou plochostropou stavbu s obdélnou lodí a užším presbyteriem s polygonálním závěrem. Nároží kvádrového zdiva presbyteria zvyrazňují liseny, na severu přiléhá obdélná sakristie. V ose západního průčelí se tyčí věž čtvercového půdorysu s jehlancovou střechou. Okna jsou barokní. Kolem kostela se rozkládá hřbitov oválného půdorysu, vymezený zídou z 19. století.

Obr. 1: Drchlava (okres Česká Lípa), kostel sv. Mikuláše. Západní část jižní stěny lodi. (Foto Jan Sommer 1994)

První zmínka o kostele pochází z roku 1352.¹⁾ Renesanční přestavbu datuje kámen s tesaným letopočtem 1585, vložený druhotně do vnitřního líce barokního (?) zdiva západní stěny druhého patra věže. Přestavbě 18. století objekt vděčí za z kvádrů zděnou východní část s presbyteriem, sakristií a asi též přilehlé úseky stěn lodi. Z téže doby pochází jižní portál a okna lodi, pískovcová omítaná fabionová korunní římsa, horní část věže od druhého patra a snad i západní portál podvěží. Nový strop lodi byl tehdy opatřen štukovými zrcadly. Možná již při barokisaci či při úpravách po polovině 19. století byla vybourána dolní část východní stěny věže. Podvěží se otevírá do lodi segmentovým obloukem v celé šíři, zděným z cihel, první patro mírně stlačeným plným obloukem, rovněž cihlovým. Segmentová klenba přízemku věže nejspíše vznikla po polovině 19. století. Tehdy bylo do jižní stěny lodi zevně zapuštěno několik pamětních desek, po jejichž opadnutí zůstávají ve zdivu dutiny. Narušené omítky v interiéru a zejména na vnějším líci jižní zdi dovolují získání dílčích poznatků o podobě kostela před barokní přestavbou s tím, že absence výraznějších stylových detailů zatím nedovoluje spolehlivější datování.

Zdivo přízemí i prvního patra věže na jižní stěně tvoří zběžně opracované pískovcové bloky, kladené do řádků. Spáry jsou vyplněny do líce zdiva uhlazenou maltou, v níž

Obr. 2: Drchlava (okres Česká Lípa), kostel sv. Mikuláše. Schematický půdorys západní věže a přilehlé části jižní stěny lodi s vyznačením stavebního vývoje. Černě zakresleno zdivo hypoteticky románské, šrafovane hypoteticky renesanční, tečkovaně barokní. Bílé plochy značí úpravy 19. století. (Zaměření měřítkem Jan Sommer 1994.)